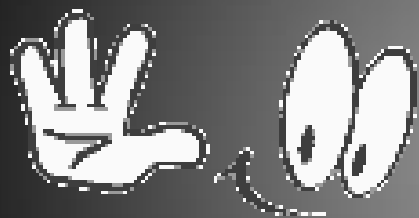

Рачуноводство у туризму

Специјални послови

Циљеви изучавања

1. Идентификовање специфичних начина продаје

2. Објашњење утицаја начина продаје на књиговодствено обухватање

3. Утврђивање правила за књиговодствено обухватање продаје, ако се она врши за сопствени, односно туђи рачун

У оба случаја, дакле и код производних и код трговинских компанија, досадашњи предмет изучавања су били само они пословни догађаји који су обављани у своје име и за свој рачун.

Код специјалних послова у највећем делу излагање се односи на послове набавке и продаје који се обављају **уз помоћ посредника** дакле у своје име а за туђи рачун или у своје име а заједнички рачун.

Иако је број посредничких послова велики овом приликом изложићемо следеће специјалне послове.

- 1. Транзитни робни промет**
- 2. Комисиони послови**
- 3. Партиципациони послови**
- 4. Заступнички послови**
- 5. Консигнациони послови**
- 6. Увоз и извоз робе.**

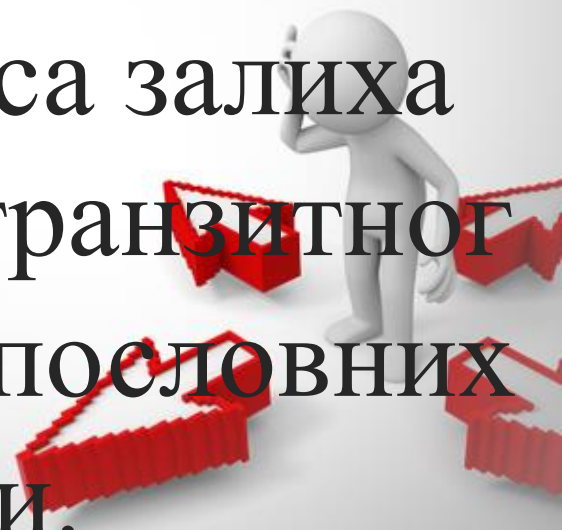
Назив специјални су добили управо због тога што се на посебан начин обављају иначе редовни послови набавке и продаје.

Транзитни робни промет

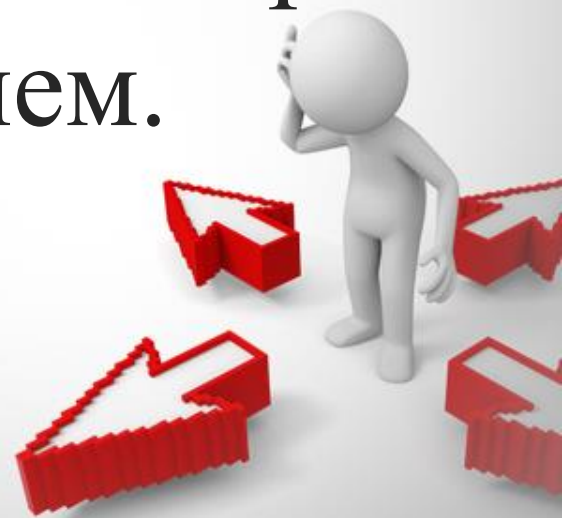
*-Суштина и субјекти транзитног
робног промета*

За разлику од уобичајеног пословања трговинске компаније за коју је карактеристично да се набавка робе обавља за залихе, потом са залиха испоручује купцима, код транзитног робног промета редослед пословних догађаја је другачији.

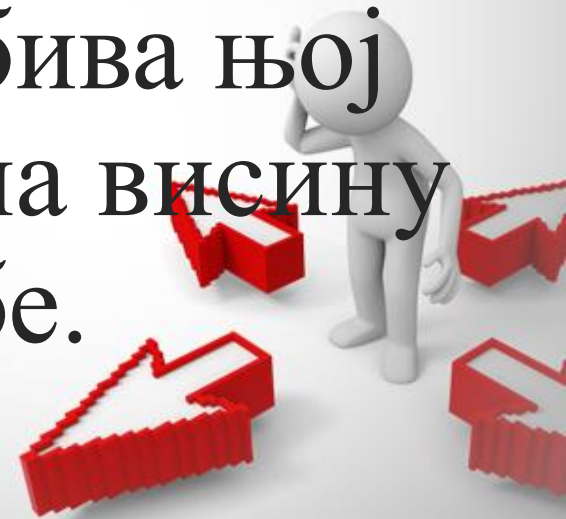

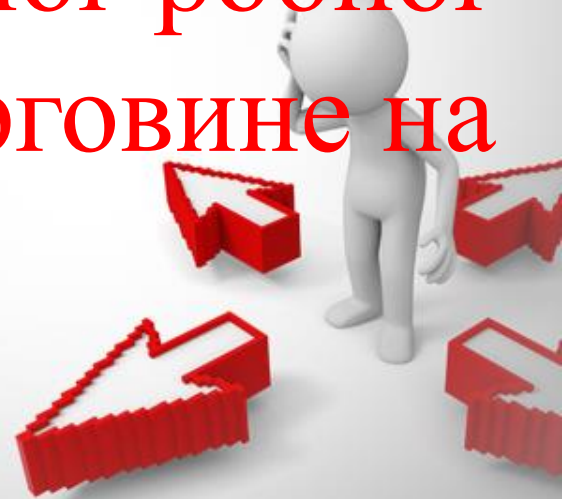
Трговина на велико за купца који је познат и са којим има склопљен уговор о продаји одређене врсте и количине робе, склапа уговор о набавци дате врсте и количине робе са својим добављачем.

Будући да је реч о роби за коју је купац већ познат, у овом уговору **трговина на велико као место испоруке наводи магацин купца за кога робу набавља.** То значи да роба која је предмет набавке од стране трговине на велико не бива њој испоручена нити утиче на висину њених залиха робе.

Управо ова чињеница, да трговина на велико набавља робу за коју већ има уговорену продају, односно да она у истом тренутку врши набавку и продају робе даје оваквом начину продаје карактер **транзитног робног промета са становишта трговине на велико.**

Када добављач изврши испоруку робе, будући даје за њега купац робе трговина на велико, он њој упућује фактуру за испоручену робу.

Трговина на велико потом саставља нову фактуру, у складу са уговором који је склопила са купцем, и упућује је купцу.

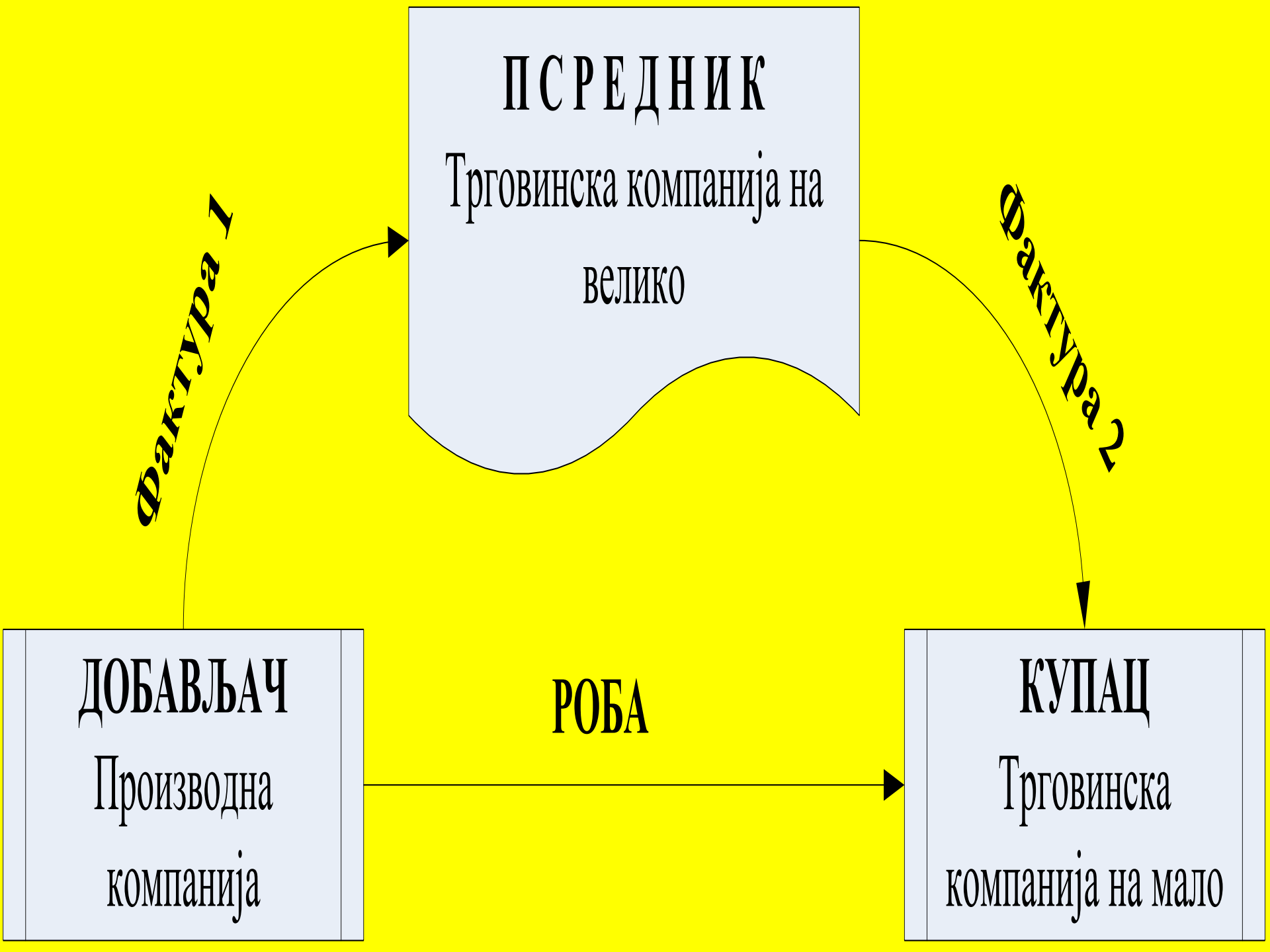
Са становишта купца ове робе реч је
о уобичајеној набавци.

Са становишта добављача, који има
уговор о продаји са трговином на
велико реч је о уобичајеној продаји.

Околност да је робу испоручио не у
магацин трговине на велико већ на
неком другом од стране трговине на
велико означеном месту ни уколико
не утиче на карактер ове продаје
нити на њено књиговодствено
обухватање.

ПСРЕДНИК
Трговинска компанија на
велико

Фактура 1

Фактура 2

ДОБАВЉАЧ
Производна
компанија

РОБА

КУПАЦ
Трговинска
компанија на мало

Књиговодствено евидентирање транзитног робног промета

Како је већ наведено описани начин набавке и продаје робе има својих специфичности само за трговину на велико. За остале учеснике, купца и добављача - испоручиоца робе реч је уобичајеној набавци, односно продаји.

У књиговодству трговинске компаније на велико књиговодствено се обухватају два пословна догађа (1) **набавка робе**, на основу фактуре и отпремнице добијене од добављача и (2) **продаја робе** на основу фактуре упућене купцу.

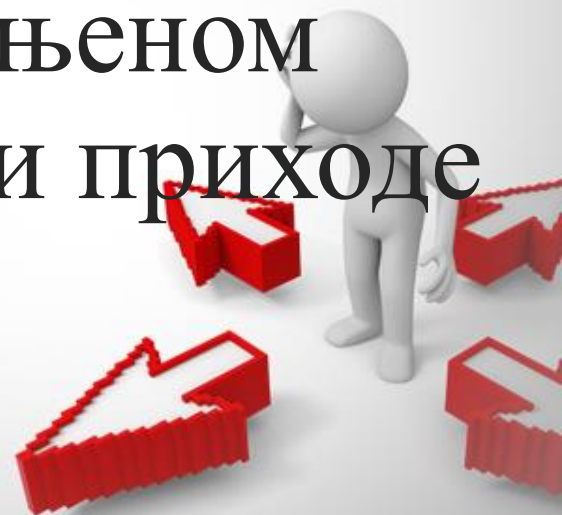
(1) Набавка робе, будући да транзитна роба не улази на магацин трговинске компаније на велико - посредника не може бити књижења као повећање залиха робе како се уобичајено обухвата,

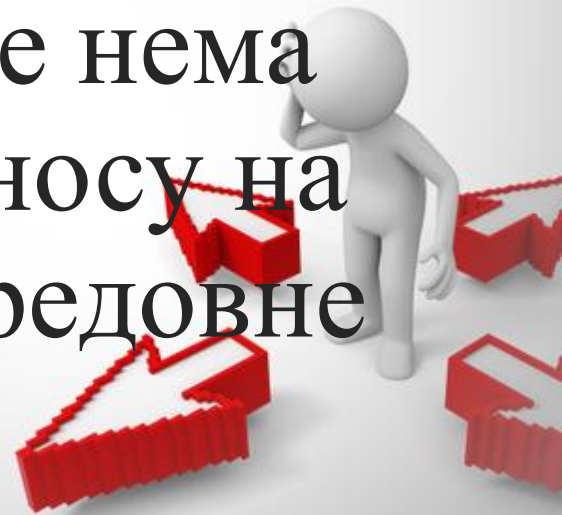
већ се набавна вредности транзитне робе, која обухвата фактурну вредност, исказану у факутри примљеној од добављача и евентуалне трошкове набавке, **задужује рачун** Набавна вредност продате робе, а **потражује** рачун Добављачи за износ фактурне вредности и фактуре примљене за евентуалне трошкове набавке.

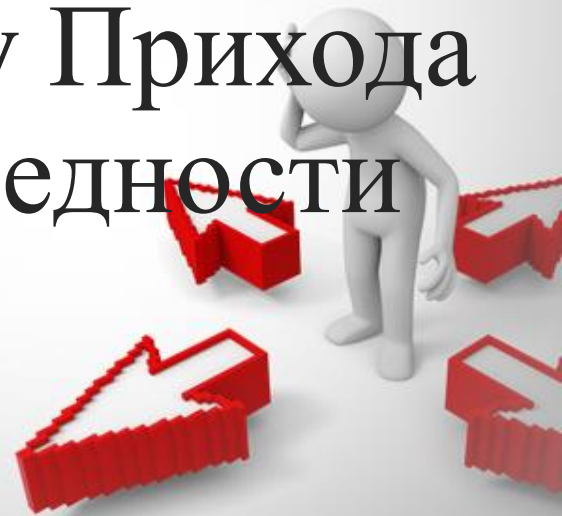
(2) На основу фактуре коју је сагласно уговору о продаји, закљученим са купцем, саставила трговина на велико и отпремнице примљене од добављача која је доказ о извршеној испоруци робе купцу, трговина на велико, у њеном књиговодству ће књижити приходе од продаје.

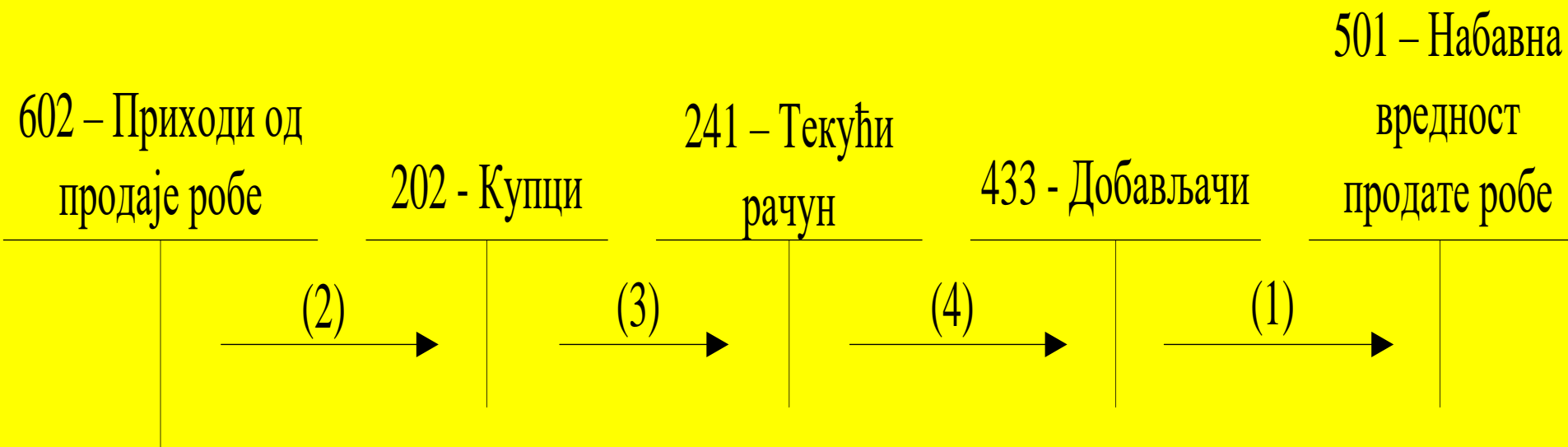
За продајну вредност транзитне робе се **задужују Купци** (продаја на кредит), Текући рачун (продаја плаћена безготовински) и Благајна (продаја за готово), а **одобрава рачун Приходи од продаје робе**. Очигледно је да при књижењу прихода код продаје транзитне робе нема никаквих разлика у односу на књижење прихода код редовне продаје.

Трговина на велико у овом послу иступа у односу на купца и добављача у своје име и за свој рачун. Отуда, **приход трговине** на велико је једнак продајној вредности транзитне робе, а њена **брutto зарада** је једнака разлици између Прихода од продаје и Набавне вредности продате робе.

Књиговоствено обухватање транзитног робног промета у књиговодству посредника се графички може представити:

- 1) пријем фактуре од добављача
- 2) отпрема фактуре купцу
- 3) наплата потраживања од купца
- 4) исплата обавезе према добављачима

Пример:

Трговинска компанија на велико „Делта“ из Београда купило је од производне компаније „Вујић“ из Ваљева робе у вредности 100.000 динара. Место испоруке робе према склопљеном уговору је магацин предузећа "Изградња" из Чачка.

1. Производно предузеће „Вујић“ из Ваљева је сходно одредбама уговора испоручило уговорену робу грађевинској компанији "Израдња" из Чачка. По обављеној испоруци трговинској компанији "Делта" из Београда упућена је фактура за испоручену робу која гласи на 100.000. динара;

2. Трговинска компанија на велико „Делта“ из Београда је на основу примљене отпремнице од компаније „Вујић“ и уговора о продаји, саставило фактуру, која гласи на 120.000 динара и упутио је компанији „Изградња“ из Чачка.

3. Према одговарајућим изводима банке производна компанија „Изградња“ из Чачка исплатила је обавезе према трговинској компанији на велико „Делта“ из Београда, док је трговинска компанија на велико „Делта“ из Београда ликвидирала обавезе према производној компанији „Вујић“ из Ваљева.

У књиговодству трговинске компаније на велико наведене промене се књиже на следећи начин:

Дневник

Рб	Конто		О П И С	Позив	Износ	
	Дугује	Потраж			Дугује	Потраж
1.	501	433	Набавна вредност продате робе	1	100.000	
			Добављачи <i>- Фактура од добављача</i>	2		100.000
2.	202	602	Купци	3	120.000	
			Приходи од продаје робе <i>- Фактура упућена купцу</i>	4		120.000
3	241	202	Текући рачун	5	120.000	
			Купци <i>- Наплата потраживања од купца</i>	3		120.000
4.	433	241	Добављачи	2	100.000	
			Текући рачун <i>- Исплата обавеза према добављачима</i>	5		100.000

Главна књига

501 – Набавна вредност

продате робе

1)	100.000	
----	---------	--

433 - Добављачи

4)	100.000	100.000	(1
----	---------	---------	----

202 - Купци

2)	120.000	120.000	(3
----	---------	---------	----

612 – Приходи од продаје

робе

	120.000	(2
--	---------	----

241 – Текући рачун

3)	120.000	100.000	(4
----	---------	---------	----

Уколико је овакав начин продаје значајан у трговинској компанији се могу за потребе обухватања расхода и прихода у вези транзитне робе устројити посебне евиденције, тј.

рачуни Набавна вредност

реализоване транзитне робе и

Приходи од продаје транзитне робе, с циљем да се омогући увид у висину

бруто добити која се остварује

оваквом продајом.

(2) Као што је већ напоменуто, за остала два учесника у послу, купца робе и добављача - испоручиоца робе реч је о редовној набавци односно продаји. Стога ће и књиговођство обухватање бити у свему једнако књижењима која се примењују за редовну набавку и продају.

Комисиони послови

*-Основне карактеристике и субјекти
комисионих послова*

За разлику од транзитног робног промета у коме трговина на велико као посредник посао обавља у своје име и за свој рачун, комисиони послови се обављају у своје име за туђи рачун.

Veštica Investiciona i
Finansijska

У овим пословима се као учесници појављују **комисионар и комитент**. **Комисионар** је фирма која у своје име, а за туђи рачун, закључује уговор о комисионом послу и обавља комисиони посао. Што значи да комисионар у односу на трећа лица преузима обавезе и права проистекла из посла као своја.

Будући да ћемо се бавити
КОМИСИОНИМ ПОСЛОВИМА ИЗ ОБЛАСТИ
РОБНОГ ПРОМЕТА, у улози
КОМИСИОНАРА се могу јавити
ТРГОВИНСКЕ КОМПАНИЈЕ које послују у
ЗЕМЉИ И СПОЉНОТРГОВИНСКЕ
КОМПАНИЈЕ.

Комитент је фирма за чији рачун
комисионар обавља уговорени посао.

Основу за обављање посла чини
налог који издаје комитент, тзв.
комисиони налог или уговор који се
склапа између комисионара и
комитента.

У уговору су осим врсте посла који се има обавити наведена и упутства за његово извршење, којих се комисионар мора придржавати.

Упуства комитента могу по свом карактеру бити обавезујућа или императивна и факултативна, а то значи упутства којих ће се комисионар придржавати све док је њихово поштовање у интересу корнитента.

Уколико би због измењених околности поштовање ових одредби уговора нанело штету комитенту комисионар од њиховог поштовања може одуста уз претходно информисање комитента.

Наведене карактеристике
КОМИСИОНИХ ПОСЛОВА одражавају се и
на начин књиговодственог
обухватања промена које при
њиховом извршењу настају како у
књиговодству комисионара тако и у
књиговодству комитента. Због тога
ће у наставку излагања бити
наведене најважније карактеристике
КОМИСИОНИХ ПОСЛОВА.

(1) У уговору који представља правну основу за обављање комисионог посла мора бити одређен: (а) предмет уговора (комисиона набавка или комисиона продаја), (б) врста, количина, квалитет и цена робе, (ц) висина комисионарине провизије, (д) услови плаћања, (е) рок извршења комисионог посла,

(ф) третман тршкова комисионог пословања и (г) поступак и време састављања дефинитивног обрачуна о обављеном комисионом послу.

(2) Због тога што се посао обавља за рачун комитента, ако се догоди да комисионар при обављању комисионог посла оствари повољнију цену од уговорене цене укупна разлика у цени, припада комитенту.

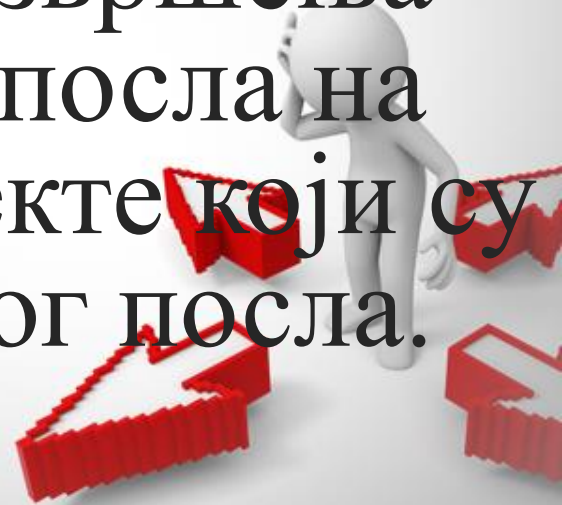
Но, напоменимо да се понекад у уговору о комисионом послу налази и таква клаузула према којој комисионар има право на одређени процентуални део укупне разлике у цени (када је остварена цена повољнија од уговорене цене).

На тај начин комитент додатно мотивише комисионера да што је могуће економски успешније изврши уговорени посао.

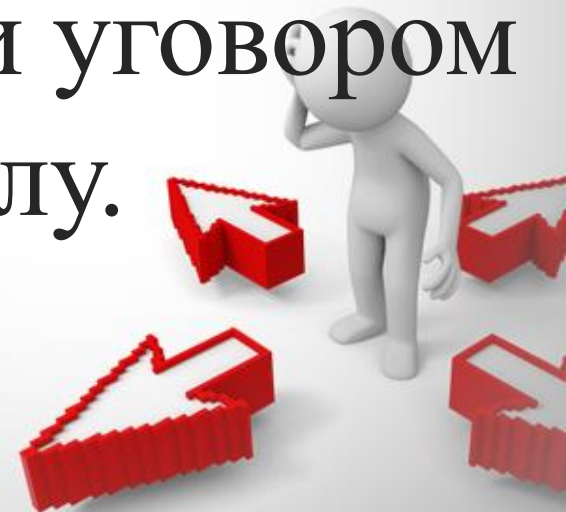
(3) Комисионар је обавезан да у складу са одредбама уговора и са добрим пословним обичајима обави уговорени посао. Поред тога, од њега се очекује да у току извршења уговора штити интересе комитента, да га извештава о току извршења посла и да по окончању посла на комитента пренесе све ефекте који су резултирала из обављеног посла.

(4) За услугу посредовања у обављању посла комисионар има право на уговорену комисиону провизију и на покриће односних трошкова комисионог пословања.

Уобичајено је да директни трошкови посла као што су трошкови превоза, утовара, истовара, подвоза, осигурања, складиштења робе и др. падају на терет комитента, то је наравно потребно уредити уговором о комисионом послу.

**(5) Уколико би се догодило да
КОМИТЕНТ не испуни своје уговорне
обавезе плаћања комисионе
провизије и релевантних трошкова
КОМИСИОНОГ пословања, КОМИСИОНАР
има законско право залогe на
КОМИСИОНОЈ роби (ако се налази код
њега,**

тј. у његовој државини) и на
принудну наплату својих
потраживања од комитента преко
надлежног трговинског суда.

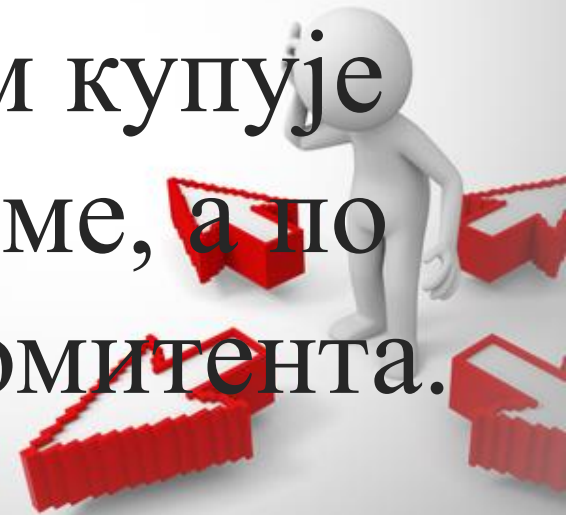

У области робног промета као
КОМИСИОНИ ПОСЛОВИ се МОГУ
обављати послови **набавке** и
послови **продаје** робе.

Комисиона набавка робе

Комисиона набавка или куповина робе представља основни облик комисионих послова у коме комисионар на бази склопљеног уговора са комитентном купује одређену робу у своје име, а по налогу и за рачун свог комитента.

Уговором о комисионој набавци робе утврђује се предмет посла и права и обавезе учесника у послу. Када је реч о предмету посла у уговору мора бити наведено:

- (а) врста, количина, квалитет робе и
- (б) набавна цена робе.

Утврђивање права и обавеза
комисионара и комитента подразумева
дефинисање:

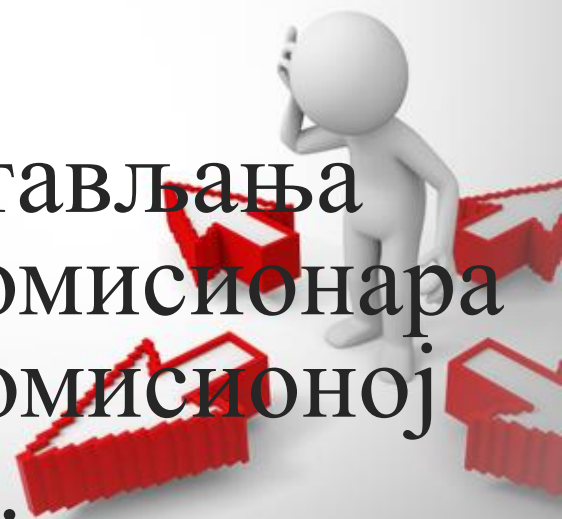
(ц) висине комисионарине провизије,

(д) услова и начина плаћања,

(е) рок извршења комисионе набавке
робе,

(е) третман трошкова комисионе набавке
робе,

(ф) поступак и време састављања
коначног обрачуна између комисионара
и комитента о обављеној комисионој
набавци робе и сл.

Како комисионар набавља робу за рачун комитента цена наведена у уговору представља највишу цену коју комисионар сме да плати за дату робу.

Разуме се да ће комисионар настојати да робу набави ако је то могуће по нижој цени. Да би комитент мотивисао комисионара да набавку обави по најнижој могућој цени уговор може садржати клаузулу према којој комисионар има право да партиципира у разлици између више уговором утврђене и ниже остварене набавне цене.

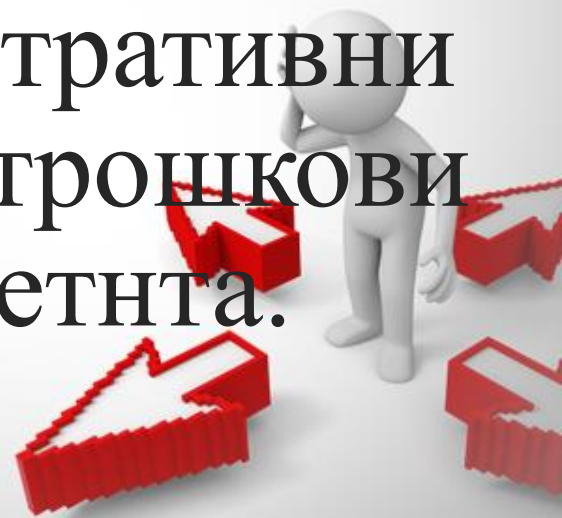

Висина редовне провизије која је како је већ наведено накнада комисионару за извршену услугу набавке утврђује се уговором. Уобичајено је да се провизија утврђује применом у уговору утврђене стопе провизије на набавну вредност робе. Набавна вредност робе, при томе обухвата фактурну вредност и трошкове набавке

Трошкови набавке, у зависности од уговора могу у целини пасти на терет комисионара, много чешће међутим, само општи трошкови набавке падају на терет комисионара, као што су трошкови склапања уговора и други административни трошкови, док директни трошкови падају на терет комитетнта.

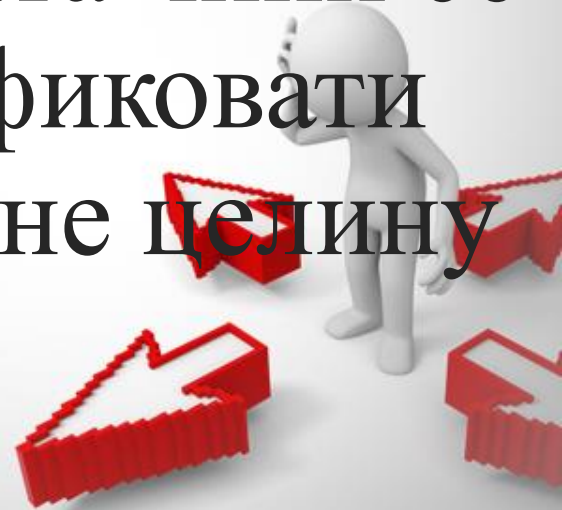

У случају да комисионар неке од ових трошкова које сноси комитент плати, комитент ће исплаћени износ рефундирати комисионару.

Књиговоствено обухватање комисионих послова врши се одвојено од редовних послова, како у књиговодству комитента тако и у књиговодству комисионара.

Како се сваки од комисионих послова, како продаја тако и набавка реализује кроз више пословних догађаја, да би се лакше разумела суштина посла и начин на који се књиговодствено он обухвата чини се упутним управо идентификовати пословне догађаје који чине целину посла.

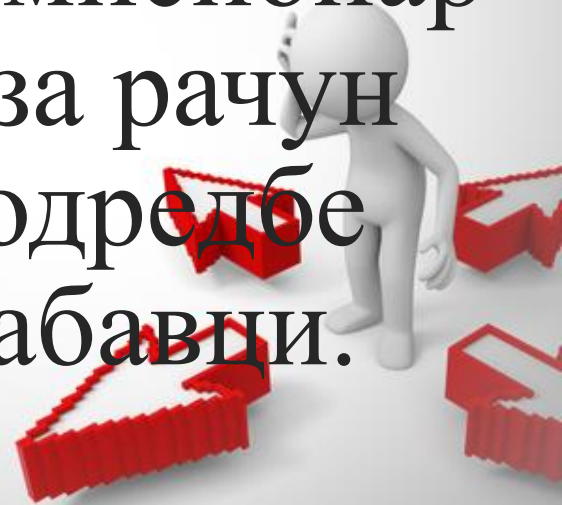
Комисиона набавка робе се реализује кроз следеће пословне догађаје:

- исплата аванса од стране комитента комисионару,
  - набавка робе од стране комисионара за рачун комитента,
- састављање обрачуна и испорука робе комитенту и
- исплате обавеза односно наплата потраживања.

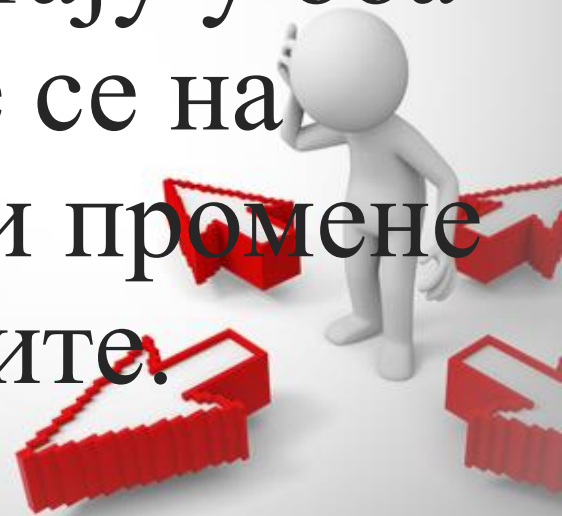
Често се догађа да комитент
комисионару исплаћује аванс за
набавку уговорене робе. У том
случају се исплата аванса јавља као
први догађај при обухвању
комисионе набавке.

Када је аванс исплаћен комисионар
приступа набавци робе за рачун
комитента, поштујући одредбе
уговорао комисионој набавци.

Набављену робу потом заједно са
обрачуном комисионар упућује
КОМИТЕНТУ.

Будући да догађи изазвани набавком
тангирају имовину и комисионара и
комитента они се обухватају у оба
књиговодства, разуме се на
различите начине, јер су и промене
на имовини различите.

У књиговодству комисионара биће евидентиране следеће промене:

1. пријем аванса од комитента-
задужењем текућег рачуна и
одобрењем рачуна Комитента;

2. набавка робе за рачун комитента-
задужењем рачуна Обрачун
комисионе набавке, јер је реч о роби
набављеној за туђ рачун и
одобрењем рачуна Добављачи или
Текући рачун у зависности од тога да
ли је роба плаћена или не;

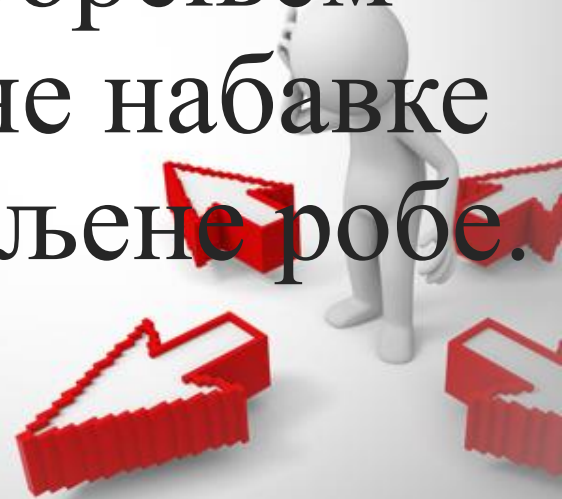

3. предаја робе и обрачуна комитенту
- обрачун је фактура у којој
комисионар исказује висину набавне
вредности робе и провизију на коју
има право по уговору. Овај износ ће
бити умањен за аванс који је
примљен од комитента.

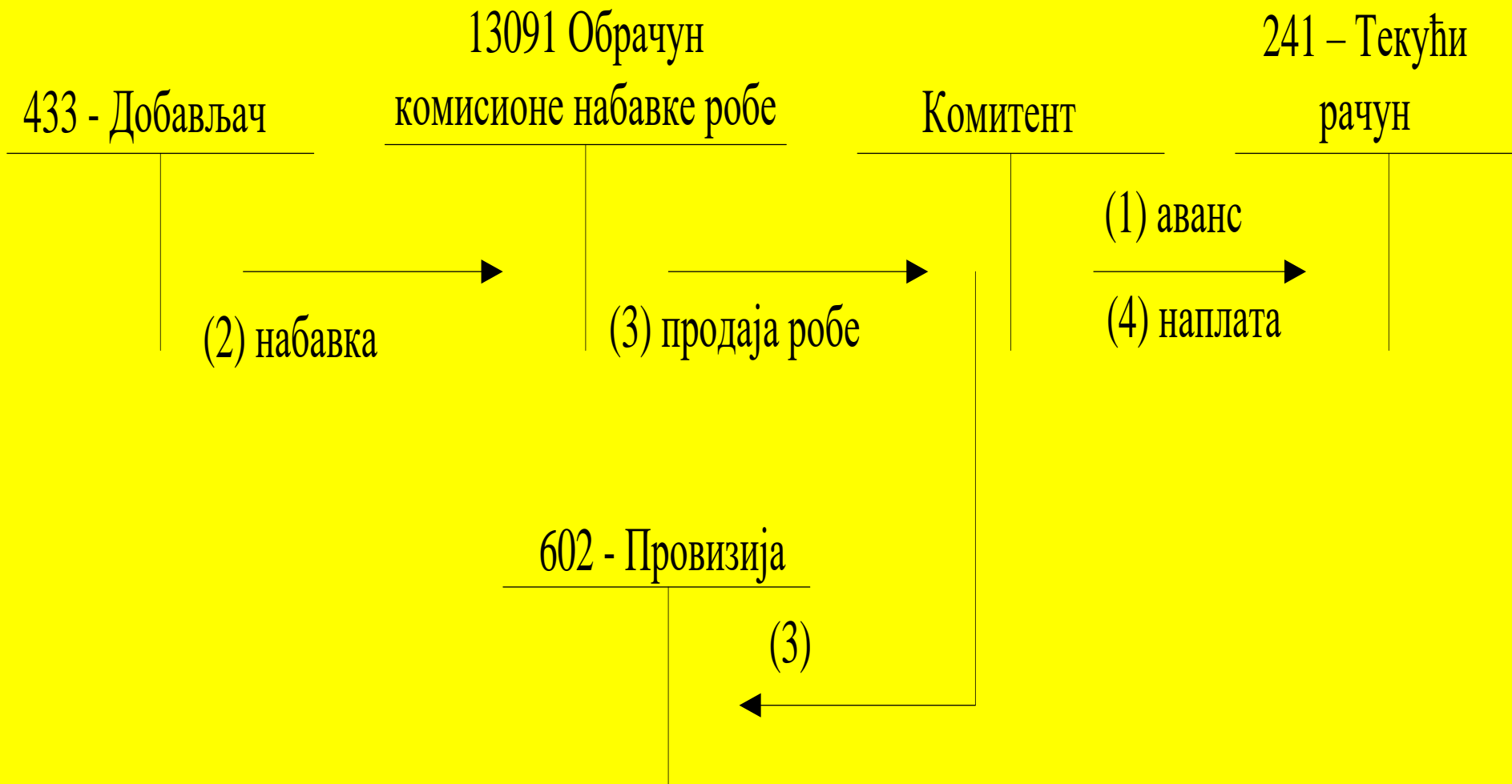
На основу обрачуна комисионар евидентира провизију задужењем рачуна комитента и одобрењем рачуна Провизија. Предаја робе комитенту се евидентира задужењем раћуна Комитента и одобрењем рачуна Обрачун комисионе набавке за набавну вредност набављене робе.

4. Наплата потраживања од
комитента евидентира се задужењем
рачуна Текући рачун и одобрењем
рачуна Комитента.

Графички представљена књижења у
књиговодству комисионара
изгледају:

(1) пријем аванса од комитента:

(2) набавка робе за рачун комитента:

(3) обрачун комисионе набавке и продаја робе комитенту:

(4) наплата потраживања од комитента

У књиговодству комитента
евидентирају се следеће економске
промене:

-уплата аванса комисионару,

-пријем робе и обрачуна од
комисионара; и

-исплата обавеза према комисионару.

1. Уплата аванса комисионару
обухвата се задужењем рачуна
Комисионар и одобрењем рачуна
Текући рачун,

2. Пријем робе од комисионара се
региструје задужењем рачуна Роба
или Материјал и одобрењем рачуна
Комисионар за износ набавне
вредности робе увећан за провизију.

3. Исплата обавеза према
комисионару се евидентира
задужењем рачуна Комисионара и
одобрењем Текућег рачуна.

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!!!!

